

Гурін Руслан Сергійович

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Анотація. Визначено сутність феномену «інноваційна поведінка майбутніх учителів». Одержані результати теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури дали змогу визначити рефлексивно-інноваційні методи, сутність ігрового моделювання і принципи формування інноваційної поведінки майбутніх учителів під час професійного становлення.

Ключові слова: інноваційна поведінка, майбутній учитель, методи, принципи, ігрове моделювання.

Актуальність дослідження пов'язана з орієнтацією на виховання людей у XXI столітті, що здатні системно й конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних галузях знання. Це у свою чергу формує соціальне замовлення на нові підходи в системі освіти, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання «інноваційної людини». Для цього в освітній сфері має панувати дух творчості, постійного пошуку, які є живильним середовищем для нових ідей і досягнень [1]. Незважаючи на достатню кількість психолого-педагогічних досліджень інновацій в освіті (Б. Ананьєв, І. Бех, І. Богданова, Л. Виготський, Е. Карпова, М. Кларін, І. Підласий, К. Роджерс, С. Рубінштейн, Г. Селевко, П. Щербань та ін.), питання формування інноваційної поведінки майбутніх учителів залишається відкритим.

Зауважимо, що в інноваційних освітніх перетвореннях особливо високими є вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки майбутніх учителів. Вони повинні вміти спрямовувати навчально-виховний процес на особистість вихованця, вибудовувати свою професійну діяльність так, щоб кожен учень мав необмежені можливості для самостійного і високоефективного розвитку. Це надає підстави для створення педагогічних систем, що зорієнтовані на інноваційну діяльність і, відповідно, на пошук нових підходів до підготовки майбутніх учителів та формування в них інноваційної поведінки зокрема.

В аспекті дослідження нам імпонує визначення І. Дичківської, в якому авторка під інноваційною поведінкою педагога розуміє сукупність зовнішніх виявів його особистості, в яких розкривається внутрішнє «Я» (світовідчуття, світогляд, особистісні особливості), спрямовані на зміну складових сучасної системи освіти [1].

Аналіз наукового фонду свідчить про те, що формуванню інноваційної поведінки майбутніх учителів сприяє використання як рефлексивно-інноваційних методів, так і ігрового моделювання.

Особливість використання рефлексивно-інноваційних методів під час формування інноваційної поведінки майбутніх учителів полягає в принциповій інноваційній відкритості, творчому розумінні кожного педагогічного завдання. Рефлексивно-інноваційні методи допомагають актуалізувати, переосмислити попередній досвід, виявити проблеми навчально-виховного закладу майбутнього, налаштувати себе на зацікавлене конструктивне ставлення до новацій.

Ігрове моделювання розкриває простір для пошуку самостійного розв'язання професійного завдання, корекції цього процесу. Головними способами ігрового моделювання педагогічної діяльності є мікрореконструкція, реалізація педагогічних ситуацій, соціально-психологічний тренінг, психодрама, дидактичні спектаклі тощо. Ігрове моделювання охоплює й такі форми творчого пошуку, як мозковий штурм,

дискусії, метод синектики (об'єднання різнорідних елементів).

За допомогою використання ігрового моделювання відбувається перехід навчальної діяльності у навчально-творчу, оскільки створені умови сприяють використанню потенційних можливостей майбутніх учителів, їх творчих здібностей. Ігрове моделювання дає змогу уникнути педагогічних стереотипів, шаблонів, що особливо важливо у розвитку готовності до нововведень як складової інноваційної поведінки майбутніх педагогів [1].

Отже, методи ігрового моделювання сприяють: засвоєнню знань у майбутніх учителів, спонукають їх до аналізу, порівняння, систематизації й узагальнення педагогічних понять, фактів, теорій, закономірностей, явищ, конкретних ситуацій тощо; формуванню вміння у майбутніх учителів осмислювати педагогічні явища, виділяти в них головні характеристичні ознаки; розвитку педагогічних здібностей; формуванню професійних умінь, таких як: оцінювати свої почуття у конкретній ситуації, психічний стан учнів; володіти собою, виявляючи педагогічний такт; обирати потрібну тактику дій відповідно до педагогічних завдань та педагогічних ситуацій тощо [2].

Зауважимо, що під час формування інноваційної поведінки майбутніх учителів доцільно враховувати такі принципи, як: рефлексія на власний професійно-педагогічний досвід; формування орієнтувально-пошукової позиції щодо будь-яких аспектів власного і запозиченого педагогічного досвіду; формування цілісного підходу до аналізу проблемних педагогічних ситуацій; формування уміння розв'язувати завдання колегіально з іншими учасниками (колегами, учнями).

Отже, реалізація цих принципів і методів забезпечує системність у формуванні інноваційної поведінки у майбутніх учителів як у період навчання в закладі вищої освіти, так і на етапі післядипломної освіти й у процесі методичного удосконалення педагогічної майстерності тощо. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в розгляді педагогічних умов, що впливають на формування інноваційної поведінки

майбутніх учителів під час професійного становлення.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий. – В 2 т. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.